

ONDERSTEUNING ONDERWIJS VLUCHTELINGEN

via digitale bronnen

DocAtlas is een leercentrum voor het onderwijs. Onze bibliotheek bevat tal van ontleenbare materialen om scholen te ondersteunen in het onthaal van anderstalige nieuwkomers, al dan niet vluchtelingenkinderen.

Zowel voor het aanleren van de Nederlandse taal als voor het welbevinden van deze leerlingen en de klas waarin ze terecht komen, zijn educatieve materialen voor alle leeftijdsgroepen ter beschikking.

We maakten voor scholen en leraren onderstaande lijst met een overzicht van digitale hulpbronnen: downloadbare leidraden, draaiboeken, brochures en websites over het onthaal van anderstalige nieuwkomers (met accent op vluchtelingenkinderen) voor scholen en leraren die inspiratie willen putten uit de ervaringen van anderen. Ook bruikbaar voor diegenen die in de eerste plaats op zoek zijn naar informatie. Enkel het boek "Geen pANiek" is niet downloadbaar.

De meeste weblinks verwijzen naar Vlaamse materialen maar er zitten ook wat Nederlandse bij. Deze zijn eveneens heel bruikbaar voor Vlaamse scholen met uitzondering van de regelgeving.

1. INVENTARIS LEIDRADEN, DRAAIBOEKEN en BROCHURES

1.1 Lager Onderwijs

1.1.1. [Groeiboek Anderstalige Nieuwkomers](#)

Doelgroep: klasleerkracht, AN-leerkracht, zorgleerkracht of – coördinator of directeur
Vlaamse uitgave: Onderwijscentrum Brussel, 63 p.

Handreiking voor leraren en teams die zorg willen dragen voor anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs. Deze bundel is ontwikkeld i.s.m. Brusselse leerkrachten maar zeer bruikbaar voor iedereen in Vlaanderen die wil bijleren over onthaal en opvang van anderstalige nieuwkomers in het Vlaams onderwijs.

1.1.2. [Eerste Hulp bij Anderstalige Nieuwkomers \(lager onderwijs\)](#)

Doelgroep: klasleerkracht, AN-leerkracht, zorgleerkracht of – coördinator of directeur
Vlaamse uitgave: Cteno, 2016, 44 p.

In deze uitstekende brochure vind je, naast achtergrond over taalverwerving, ook echt 'hands on' informatie met didactische tips en links naar (actuele) materialen om de taalvaardigheid van deze anderstalige nieuwkomers te helpen ontwikkelen en tips om de nieuwkomers te helpen zich welkom te voelen op school. Ook tips over onder andere contacten met ouders, materialen, nuttige publicaties en adressen vind je in deze brochure terug.

1.1.3. [Inspiratiebrochure onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers basisonderwijs](#)

Doelgroep: leerkrachten, zorgcoördinatoren, directies, studenten

Vlaamse uitgave: Onderwijsbeleid Stad Antwerpen, 49 p.
Regelgeving, praktijkvoorbeelden en reflectie staan centraal in deze inspiratiebrochure. Er worden 3 verschillende manieren geschetst om onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs vorm te geven, elk met voordelen en uitdagingen. Er is ook aandacht voor de professionalisering van leerkrachten in taalvaardigheidsonderwijs voor alle leerlingen. De bedoeling van de bundel is te inspireren om te leren van elkaar en om de eigen schoolwerking onder de loep te nemen. Elk deel kan apart gelezen worden.

1.1.4. [Anderstalige nieuwkomers. Een zorg voor elke Vlaamse school. Vademecum AN.pdf](#)

Doelgroep: klasleerkracht, AN-leerkracht, zorgleerkracht of – coördinator of directeur
Vlaamse uitgave: VVKBO, 2013, 89 p.

Zeer volledige brochure die zoekende leraren en directies vlot kunnen toeleiden naar geschikt bronnenmateriaal zowel wat betreft regelgeving als principes van onthaal en onderwijs aan anderstalige nieuwkomers. Handig document want links worden geüpdated en de handige manier om vlot door het document te navigeren wordt van bij de start uitgelegd.

1.1.5. [Nieuwe kinderen nieuwe kennis](#)

Doelgroep: leraren basisonderwijs; schoolleiding en directie
Nederlandse uitgave: Onderwijsdatabank, 2016, 23p.

In deze publicatie vinden schoolleiders maar ook hun teams handvatten vanuit de schoolpraktijk voor het vormgeven van onderwijs aan vluchtelingenkinderen. De opvang van deze snel groeiende groep van veelal getraumatiseerde kinderen vraagt veel van het organisatietalent van de schoolleider. Schoolleiders delen in deze publicatie hun kennis en ervaringen en de publicatie geeft een inkijkje in de drempels waar vluchtelingen tegenaan lopen in het Nederlandse onderwijs. Ook staan er tips in over het communiceren met ouders die nog geen Nederlands spreken.

1.1.6. [EHBAN-Eerste hulp bij Anderstalige nieuwkomers](#)

Doelgroep: leraren basisonderwijs; schoolleiding en directie
Vlaamse uitgave: scholengemeenschap Bab(b)el, 2010.

Deze map wil vooral met andere leraren en allen die zich streven naar goed onderwijs voor anderstalige nieuwkomers door elkaar te informeren, inspireren en uit te wisselen. Leraren moeten zich goed voelen in deze job. Ze geven daarom 10 survivaltips mee. De map is ingedeeld rond thema's. Zo komen aan bod: het 1^e hoofdstuk draait rond klasorganisatie. Els beschrijft uitvoerig hoe zij het op haar school aanpakken, er is een dagboek van een leerkracht, nuttige tips van het GOK platform, en een heleboel bronnen waaruit je verder kan putten. Hierbij ook een paar spellen, klaar om direct te gebruiken. Andere hoofdstukken: samen onderweg (hele klas betrekken), taalontwikkeling, ouders en betrokkenheid, enz. Tot slot volgt een uitgebreid overzicht aan materialen die kunnen helpen.

1.1.7. [Draaiboek vluchtelingenkinderen op school](#)

Doelgroep: leraren basisonderwijs; zorgcoördinatoren, schoolleiding en directie
Nederlandse uitgave: KPC Groep, 2015, 17 p.

Dit beknopte draaiboek geeft scholen praktische handreikingen en tips voor de eerste opvang van vluchtelingenkinderen. Het gaat uit van het scenario dat scholen nog niets ondernomen hebben om zich voor te bereiden op de komst van vluchtelingenkinderen. Voor de scholen die wel zijn voorbereid, kan dit draaiboek dienen als checklist.

1.1.8. [Geen pANiek, snel op weg met anderstalige nieuwkomers](#)

Doelgroep: leraren basisonderwijs; zorgcoördinatoren, schoolleiding en directie

Vlaamse uitgave: Maklu uitgevers-Garant, 2014, 188 p.

Anderstalige nieuwkomers... ze zijn vandaag een belangrijk aandachtspunt op school. Het hoe en het waarom van hun begeleiding veroorzaakt soms paniek.

- Hoe begin ik eraan?
- Hoe overwin ik de taal- en cultuurkloof?
- Waar kan ik geschikt materiaal vinden?
- Waarop let ik bij de selectie van methodieken?

Dit boek wil een inspiratiebron en wegwijzer zijn voor leerkrachten, coördinatoren en directies die een ondersteuning wensen in hun begeleiding van anderstalige nieuwkomers. Op diverse thematische vragen wordt een bondig antwoord geformuleerd. De lezer krijgt een groot aantal tips mee, interessante websites, een dvd met praktijkvoorbeelden en veel ander 'hapklaar' materiaal om aan de slag te gaan of om verder te werken met anderstalige nieuwkomers. Met talrijke voorbeelden uit de praktijk van ervaren en enthousiaste krachten.

1.2. Secundair onderwijs

1.2.1. [OKAN - Sint Niklaas](#)

Doelpubliek: leraren en zorgcoördinatoren, directies

Vlaamse uitgave: Sint Jozef Klein Seminarie, zonder datum, 48 p.

Omvattende brochure die helder ingaat op de vele facetten van het OKAN onderwijs. Zeer bruikbaar voor leraren in heel Vlaanderen die (vrij) nieuw in OKAN staan.

1.3.Zowel lager als secundair onderwijs

1.3.1. [Anderstalige leerlingen in het onderwijs. Een handleiding](#)

Doelpubliek: leraren en kader scholen BaO en SO

Vlaamse uitgave: Vrij CLB Roeselare, 2015, 36 p.

Het CLB van Roeselare stelde vast dat een kwalitatief onthaal van anderstalige leerlingen op school dikwijls ontbreekt. Ze hadden eerder zelf moeilijkheden ondervonden om hun weg te vinden in het gevarieerde aanbod van wetgevingen, leidraden, visieteksten, enz. Daarom wilden ze scholen handvatten aanreiken. De handleiding is bedoeld als kapstok met verwijzingen naar een aantal bruikbare bijlagen (die aan veranderingen onderhevig kunnen zijn).

Binnen het draaiboek komen volgende thema's aanbod:

DEEL 1: onthaalbeleid door de school

DEEL 2: start op school

DEEL 3: begeleiding op school

1.3.2. Anderstalige nieuwkomers: het onthaal op school

Doelgroep: CLB-medewerkers, ook bruikbaar voor leraren, zorgcoördinatoren en directieteam
Vlaamse uitgave: , 2005, 19 p.

Deze visietekst dateert van 2005 en is in eerste instantie bedoeld om CLB-medewerkers te informeren en advies mee te geven. De hier aangeboden uitgangspunten en principes met betrekking tot de opvang van anderstalige nieuwkomers op school zijn nog steeds actueel en van toepassing.

1.3.3. Visietekst onthaalonderwijs (OVSG)

Doelgroep: directies, zorgcoördinatoren, leraren, AN-leraren
Vlaamse uitgave: OVSG, zonder datum, 10 p.

Deze visietekst biedt een algemeen handelingskader voor scholen. De tekst biedt goede suggesties voor de algemene aanpak van de organisatie van het onthaalonderwijs maar is iets minder "hands on" dan sommige andere brochures. Niettemin een hulpmiddel voor zoekenden. Achteraan uitgebreide bibliografie.

2. INVENTARIS NUTTIGE WEBSITES

2.1. LAGER onderwijs

2.1.1. <https://www.augeo.nl/nl-nl/vluchtelingkinderen/traumasensitief-onderwijs>

Doelpubliek: leraren en andere onderwijsprofessionals lager onderwijs

Nederlandse uitgave: Augeo , datum niet bekend

Online cursus voor leerkrachten van vluchtelingkinderen in het primair onderwijs

Augeo wil leerkrachten van vluchtelingkinderen graag ondersteunen met een gratis online cursus.

De cursus is ontwikkeld in samenwerking met experts van Pharos, Centrum'45 en klinisch psycholoog Leony Coppens. Ook LOWAN heeft bijgedragen. Aan de cursus werkten ook jong volwassenen mee die als kind naar Nederland vluchtten en een ouder die indertijd met haar kinderen vluchtte. Zij vertellen in de cursus over hun ervaringen op school en wat hen wel of niet heeft geholpen.

In deze cursus leren leerkrachten over stress bij kinderen en hoe zij daarmee om kunnen gaan. Zodat kinderen zich weer veilig voelen en weer kunnen leren. De cursus bestaat uit verschillende onderdelen die flexibel en separaat van elkaar kunnen worden gevolgd. In totaal bevat de cursus 4 uur lesstof.

2.2. LAGER en/of SECUNDAIR onderwijs

2.2.1. e-dossier onthaalonderwijs van anderstalige nieuwkomers (AN)

WeTwijs is een digitaal vademecum voor administratie en management van o.m. scholen.

Ruggengraat van dit online vademecum vormen de e-dossiers die rond een bepaald thema elektronische informatiebronnen van de overheid bundelen en soms voorzien van een korte beschrijving, een opmerking, een tip. U krijgt zo **online toegang tot de nodige reglementering, de instrumenten en hulpmiddelen voor de toepassing van die reglementering, informerings- en sensibiliseringsmiddelen (faqs, publicaties), tips en opmerkingen**. Alles wordt in één thema- of e-fiche (soms onderverdeeld in subfiches) gepresenteerd en online beschikbaar gesteld.

Volgende sectoren komen aan bod:

1. Basisonderwijs (gewoon)
2. Secundair onderwijs (gewoon voltijds)
3. Leren en Werken
4. Nederlands voor nieuwkomers in de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers
5. Administratieve groepen

2.2.2. <http://www.tell-me.nl/onderwerpen/onderwijs>

Doelgroep: leraren, zorgcoördinatoren en directies, ook kinderen en ouders

Nederlandse uitgave

Op deze website vinden kinderen, ouders, onderwijsprofessionals en geïnteresseerden informatie over alles wat van belang is in het leven van een kind in een asielzoekerscentrum. Het is de eerste website in Nederland die asielzoekerskinderen centraal stelt. In woord en beeld wordt niet alleen algemene informatie gegeven, maar ook heel specifieke.

2.2.3. [Een pakket voor anderstalige nieuwkomers ter bevordering van het welbevinden en de sociaal-emotionele ondersteuning](#)

Doelgroep: leraren lager onderwijs, zorgcoördinatoren en directies basisonderwijs

Vlaamse uitgave: 115 p.

Dit pakket richt zich op het lager onderwijs. Het bevat een praktijkgerichte scriptie met toepasbaar materiaal rond de vraag “ Welk materiaal kunnen we aanbieden aan anderstalige nieuwkomers en de leerkrachten om de sociaal-emotionele opvang van deze leerlingen te bevorderen en hun welbevinden te verhogen?”. De scriptie vertrekt vanuit het standpunt dat een kind zich veilig en welkom moet voelen om goed te kunnen leren. De scriptie biedt goed gedocumenteerde informatie en suggesties waarmee begeleiders aan de slag kunnen gaan wanneer ze in contact komen met anderstalige nieuwkomers. De focus ligt op het welbevinden en het sociaal-emotionele aspect maar ook het aspect taal wordt aangeraakt.

Er hoort een educatief pakket bij dat de naam “Samen op ontdekking” kreeg. Het bestaat uit een spel, een informatieboekje voor leerkrachten en een onthaalboekje voor de anderstalige nieuwkomer zelf.

2.2.4 [Anderstalige nieuwkomers materialen \(VCLB\)](#)

Doelgroep: leraren, zorgcoördinatoren, leiding scholen

Vlaamse uitgave: VCLB

Webblink naar gevarieerde informatie om met anderstalige nieuwkomers aan de slag te gaan op school.

2.2.5. [Filmpje asielzoekerskinderen en eerste opvang op school](#)

Doelgroep: leraren basis en secundair

Nederlandse uitgave: Leraar 24, 2010

Leraar24 is een website van, voor en door leraren. Leraar24 richt zich op de ondersteuning van leraren bij het uitoefenen van hun beroep. Leraar24 is een online gereedschapskist vol praktische oplossingen, antwoorden en voorbeelden die direct in de dagelijkse onderwijspraktijk toegepast kunnen worden. Daarnaast biedt Leraar24 kennis en achtergrondinformatie uit wetenschappelijk onderzoek naar onderwijs, toegesneden op leraren.

Elk thema is uitgewerkt in informatieve video's die samen met verdiepende informatie een dossier vormen. Het gebruik van Leraar24 is gratis. Het platform richt zich op leraren in het basisonderwijs,

voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Naast de website kunnen leraren ook de mobiele apps van Leraar24 gebruiken.
Link toont praktijkvoorbeelden onthaal asielzoekerskinderen op school in Nederland.

3. Communicatie-instrumenten

3.1. [Voor het eerst naar school in Antwerpen. Infogids voor minderjarige, anderstalige nieuwkomers en hun ouders.](#)

Doelgroep: ouders en andere schoolloopbaan-begeleiders van minderjarige, anderstalige nieuwkomers

Vlaamse Uitgave: Stad Antwerpen, 2016, 28 p.

Deze brochure biedt op een bevattelijke manier informatie aan de ouders over alles wat er bij het schoolgaande kind komt kijken, zowel regelgeving, documenten en formulieren, een school zoeken en vinden, rechten en plichten, de schoolloopbaan, praktische informatie zoals vakanties of eten op school,....
